

Výtvarná služba

ČESKÉHO FONDU VÝTVARNÝCH UMĚNÍ - PRAHA 1,
Třída Politických vězňů č. 7 — Telefon č. 237 433

č. j. 2646/VS-III/73

Praha dne 19.11.73

Okresní muzeum

Most
Švermova č. 187

Zasíláme Vám uměleckou komisí restaurátorskou při Výtvarné službě
schválenou restaurátorskou zprávu a fotodokumentaci výtvarníka:

Markéta Paurová, ak.mal.

z akce: restaurování dřev.gotické plastiky
"Trůnící Madona"

Tuto akci jsme Vám vyfakturovali.

 DÍLO podnik ČFVU
středisko Výtvarná služba
Třída Politických vězňů 7
Praha 1, 237 433
Dr. J. Sluštický
Dr. J. Sluštický
vedoucí střediska VS

Přílohy: 1× restaurátorská zpráva
fotografií. 1 složka

Remešová, 268713

TECHNICKÉ ÚDAJE

P a m á t k a : Trůnící Madona z Litvínova

I n v e s t o r : Okresní muzeum v Mostě

U m í s t ě n í : Okresní muzeum v Mostě

D e b e v é u r ě n í : kol. 1400

T e c h n i k a : polychromovaná dřevorezba

Rozměry : 64 x 30 cm

A u t o r : Neznámý

R e s t a u r á t o r : Markéta Paurová

F o t o g r a f i e : Markéta Paurová

R e s t a u r o v á n í p r o v e d e n o : 1973

12. XI. 1973

Restaurace

P o p i s p a m á t k y

Madona sedí na lavici s polštářem, Architektura lavice je jednoduchá, pouze zvýrazněná širokou římsou sedátka s jedním obloučným odstupňováním. Postava sedící Madony je esovitě prohnatá, s hlavou mírně nakloněnou a natočenou směrem k Jezulátku, které stojí na jejím pravém kolenní, levou rukou objímajíc šíji Madony. V pravé ruce drží temně červené jablko. Je oblečena v prosté tmavohnědé, vertikálně řasené košilce.

Madona drží v levé ruce jablko /červené/ s oranžovými lazurami/ a pravou přidržuje stojícího Ježíška pod pravou paží. Na hlavě má korunku fragmentálně zachovanou, při pravém i levém okraji po jednom liliovitém výběžku. Barva korunky je žlutá. Tvář je lemována černoohnědými bohatými vlasy. Madona je oblečena do svrchního temně zeleného pláště, na hrudi sepnutého a lemovaného žlutým okrajem. Spodní šat je hnědočervený se zvýšeným páskem žluté barvy. Od kolenní spadá s boku vertikální řasení draperie pláště uprostřed s mísevitými záhyby. Z pod pláště dopadá na sokl temněčervená draperie spodního šatu.

P o p i s p a m á t k y - stav před opravou

Plastika je řezána z tvrdého dřeva, jež bylo silně napadeno červotočem. V místech s odpadlou polychromií je vidět množství hlubokých kanálků a dřevo je zde vydrolené.

Polychromie je fragmentální a na mnoha místech uvolněná. Na obličejí Madony je odpadlý až na dřevo velký kus polychromie, který má klínovitý zvar, začíná u kořene nosu a rozšiřuje se přes čelo až na korunku. Rovněž tak nad levým spánkem je čelo a navazující část korunky obnažena až na dřevo. Uprostřed levé tváře Madony je široký pruh našedlého tmelu, který přesahuje přes polychromii. Polychromie je odpadlá i na špičce nosu a velký kus na šíji. V partii levého oka a spánku je polychromie značně zrnitá a zpuchýřkovatělá.

Na šatu a plášti je barevná vrstva rovněž fragmentální. Na mnoha místech odprýskaná v drobnějších ploškách na křídový podklad / zejména vrcholy záhybů draperie /, místy odpadlá na dřevo / v partii prsou na třech místech, vrcholky draperie pláště i šatu zejména v dolní polovině plastiky.

Na postavě Jezulátka obou jablkách a vlasech Madony je polychromie odprýskaná v drobných ploškách na křídový podklad s nažloutlou imprimiturou, rovněž tak na lavici a polštáři, kde navíc jsou roty obnaženy na holé dřevo,

Liliovité výběžky na Madonině korunce jsou olámané, zachovaly se pouze dva okrajové. Na podstavci, jež se zachoval bez polychromie, je v levé polovině vylomen velký kus dřeva.

Lavice je na zadní straně zesílena na obou okrajích dvěma dřevěnými destičkami, jež jsou připojeny volně na čepy.

Průzkum barevných vrstev

Inkarnát / obličej Madony /:

- 1/ současná přemalba - olej
- 2/ světlý pleťový tón - olej
- 3/ hnědoružová lazura zřejmě novějšího data-olej
- 4/ tmavěružová vrstva s patinou -emulsní tempera
- 5/ křída s imprimiturou
- 6/ dřevo

Korunka :

- 1/ okrový olejový nátěr
- 2/ žlutá vrstva - Olej
- 3/ bronzové zlacení na hnědém olejovém podkladě
- 4/ hnědý belus se zbytky zlacení

Košilka Jezulátka :

- 1/ černo-hnědý olejový nátěr
- 2/ hnědá lazura - olej
- 3/ růžový nátěr - olej
- 4/ světleokrová tempera /emulsní/s hnědou olejovou lazurou
- 5/ křída s imprim.

Plášť Madony: 1/ současná tmavězelená přemalba -olej

- 2/ zelený olejový nátěr
- 3/ šedo-zelená vrstva - olej
- 4/ zelená lazura /olej na světlemodré emulsní temperě /
- 5/ křída s imprim.

Spodní šat Madony :

- 1/ současná temněčervená přemalba - olej
- 2/ jasná červená olejová vrstva
- 3/ červenooranžová olej. vrstva
- 4/ jasně červená / rumělka/- emuls.tempera
- 5/ křída s imprimiturou

Jablko :

- 1/ současná okrová vrstva - olej, s barevnými la-
-zurami
- 2/ růžový olejový nátěr
- 3/ rumělková emulsní tempera s barev.olej.lazurami

Lavice : 1/ současná hnědá přemalba - olej
2/ světleokrový olejový nátěr s fragmenty šedozele-
ného ornamentu /namalování ?/
3/ temněrůžový temperový nátěr s hnědozelenými olej.
4/ křída s imprimiturou lazurami

Polštář : 1/ současný temnězelený nátěr - olej
2/ šedozeleň olejová vrstva
3/ modrozelená vrstva - olej
4/ fragmentální jasná zelená na křídě s imprimiturou

Závěr : Původní polychromie se nezachovala, pod prokaza-
telně mladší bandáží je pouze holé červotočivé dřevo. Zbytky
bandáže jež byly nalezeny pod příklínovanými destičkami na
zadní straně lavice jsou zřejmě původní a zcela jiného charak-
teru než bandážování pod křídovým podkladem, které bylo zřejmě
provedeno jen v partiích narušených červotočem. Na nově nanese-
ném křídovém podkladě byla vytvořena desti kvalitní polychromie
provedená emulsními temperami s olejovými lazurami, jež byla
později přemalována dvakrát až třikrát olejovými barvami.

N á v r h n a r e s t a u r o v á n í

Vzhledem ke stavu dřeva musí být plastika nejdříve petrifikována a uvolněná polychromie upevněna. Po provedení průzkumu bude přistoupeno ke snímání mladších barevných vrstev. Rušivá místa s odpadlou polychromií budou vytmelená tónovaným voskovým tmelen a provedena lokální retuš. V místech, kde polychromie je odpadaná na křídový podklad bude tento tónově přizpůsoben okolí.

P o s t u p r e s t a u r o v á n í

Při opravě bylo nejprve nutno zabezpečit uvolněnou polychromii roztokem želatiny. Poté bylo možno přistoupit k petrifikaci selakrylovou pryskyřicí. Petrifikace byla prováděna injektáží z obou stran a ještě napouštění zadní strany.

Po průzkumu barevných vrstev, který prokázal, že plastika byla třikrát místy dvakrát přemalována, byly novější vesměs olejové barevné vrstvy postupně snímány, a to odstraňovačem naměkčeny a dočištěny prováděno mechanicky skalpelem a zbytky dočištěny cyklohexanolem vázaným na parafin.

Bandáž vyčnívající z pod křídového pokladu byla přiklížena k dřevu. Dřevěné destičky zesilující lavici na zadní straně plastiky byly sejmuty, očištěny a znovu upevněny na čepy klihem.

Rušivá místa s odpadlou polychromií byla vytmelená voskovým tónovaným tmelen a provedena lokální retuš akvarelovými barvami. V místech, kde polychromie byla odpadaná na křídový podklad byl tento lehce zatónován akvarelem. Povrch celé plastiky byl konzervován včelím voskem.

S e z n a m f o t o d o k u m e n t a c e

- 1/ Stav před opravou - celek, čelní pohled
- 2/ " " - celek ,boční pohled
- 3/ " " - celek, boční pohled
- 4/ " " - celek, zadní strana
- 5/ " " - detail poprsí Madony
- 6/ Sondáž na obličej a korunce Madony
 Korunka : a-b-c- novější přemalby
 d- hnědý belus se zbytky zlacení
 Obličej : a-b-c- novější přemalby
 d- nejstarší zachovaná vrstva s patinou
- 7/ Sondáž na plášti Madony a košilce Jezulátka :
 Plášť M. : a-b-c- pozdější přemalby
 d- nejspodnější zachovaná polychromie
 e- křída s imprimiturou
 Košilka : a-b-c- pozdější přemalby
 d- nejspodnější zachovaná polychromie
- 8/ Sondáž na šatu Madony :
 a-b-c- pozdější přemalby
 d- nejspodnější zachovaná polychromie
 e- křída s imprim.
- 9/ Sondáž na jablku: a-b- novější přemalby
 c- nejspodnější zachovaná polychromie
- 10/ Sondáž na lavici: a-b- novější přemalby
 c- nejspodnější zachovaná polychromie
- 11/ Detail - hlava Madony - levá tvář po odstanění tmelů
- 12/ Stav po sejmutí novějších přemaleb na levé pol. plastiky
 - detail hlavy madony / vlevo na tváři ponechaná sonda/
- 13/ Stav po sejmutí přemaleb na levé pol. plastiky - Jezulátke
- 14/ " " " " " - spodní část
- 15/ Stav po sejmutí přemaleb - celek
- 16/ " " " - horní polovina plastiky
- 17/ " " " - boční pohled , levá strana
- 18/ " " " - boční pohled ,pravá strana
- 19/ Stav po dokončení opravy - celek
- 20/ " " " - boční pohled,levá strana
- 21/ " " " - boční pohled, pravá strana

